

Dokumentacja przyrodnicza wybranych fragmentów torfowisk rezerwatu przyrody "Młodno"

wykonano w ramach projektu:

**„Ochrona torfowisk alkalicznych (7230) w młodogłacjalnym krajobrazie Polski
północnej” – dokument obejmuje charakterystykę obiektu o roboczej nazwie Młodno)**

Robert Stańko, Lesław Wołejko, Dorota Horabik, Magdalena Makles

Świebodzin 2014-2017

Spis treści

1	Wstęp	4
2	Metodyka prac przeprowadzonych na potrzeby dokumentacji	4
3	Ogólne dane o projektowanym rezerwacie	5
3.1.	Typologia rezerwatu	5
3.2.	Rejestr powierzchniowy - wykaz działek ewidencyjnych	5
3.3.	Stan własności gruntów	5
3.4.	Wykaz wód	5
3.5.	Opis granic i stan ich czytelności	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
3.6.	Położenie geograficzne	7
3.7.	Położenie administracyjne	8
3.8.	Regionalizacje	8
3.9.	Zagospodarowanie i stan środowiska w otoczeniu projektowanego rezerwatu	8
3.10.	Obszar Natura 2000	8
4	Historia użytkowania	9
5	Środowisko przyrodnicze projektowanego rezerwatu	9
5.1.	Geomorfologia i rzeźba terenu	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
5.2.	Hydrografia i hydrologia	12
5.3.	Torfowiska	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
5.4.	Flora i jej osobliwości	12
5.5.	Roślinność	12
5.6.	Siedliska chronione Dyrektywą Siedliskową	18
5.7.	Fauna	18
6	Wartości krajobrazowe	18
7	Zagospodarowanie przestrzenne i sposoby użytkowania projektowanego rezerwatu	20
7.1.	Infrastruktura techniczna w rezerwacie i ocena jej wpływu na rezerwat	20
7.2.	Infrastruktura turystyczna i edukacyjna w rezerwacie i ocena jej wpływu na rezerwat	20
7.3.	Naukowe wykorzystanie rezerwatu i ocena jego wpływu na rezerwat	20
7.4.	Inne grupy społeczne mające wpływ na rezerwat	20
7.5.	Interesy gospodarcze mające wpływ na ochronę rezerwatu	20
8	Przyrodnicze i społeczne uwarunkowania ochrony projektowanego rezerwatu	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
9	Dyskusja założeń ochrony projektowanego rezerwatu oraz proponowana koncepcja ochrony rezerwatu	21
9.1.	Strategiczny cel ochrony	21
9.2.	Obszary ochrony ścisłej, czynnej i krajobrazowej	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
10	Publikowane i niepublikowane materiały dotyczące obszaru projektowanego rezerwatu	22

PLAN OCHRONY	23
1 Siedliska i gatunki (przedmioty ochrony) obszaru Natura 2000	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
2.1. Stan ochrony wybranych przedmiotów ochrony	24
2.2. Analiza zagrożeń	25
2.3. Cele działań ochronnych	26
2.4. Działania ochronne	26
2.5. Wskazania do dokumentów planistycznych	28

1 Wstęp

Dokumentacja przyrodnicza rezerwatu przyrody „Młodno” stanowi aktualizację i uzupełnienie danych na temat torfowisk alkalicznych znajdujących się w granicach istniejącego rezerwatu przyrody „Młodno”. Niniejsze opracowanie zostało sporządzone w ramach Projektu nr LIFE11 NAT/PL/423 współfinansowanego przez Unię Europejską ze środków Funduszu LIFE+ oraz środków NFOŚiGW.

2 Metodyka prac przeprowadzonych na potrzeby dokumentacji

Prace uzupełniające na potrzeby niniejszego opracowania prowadzono na przestrzeni lat 2013-2015. Znacząca część danych dotyczących np. stratygrafii torfowiska, zawartych w opracowaniu pochodzi z prac wykonanych w roku 2000.

3 Ogólne dane o rezerwacie

3.1. Typologia rezerwatu

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Środowiska z dn. 30 marca 2005 r. w sprawie rodzajów, typów i podtypów rezerwatów przyrody (Dz. U. Nr 60, poz. 533), typologia rezerwatu "Młodno" przedstawia się następująco:

Rodzaj - torfowiskowy

Typ ze względu na cel ochrony: biocenotyczny i fizjocenotyczny (BF), podtyp - biocenoz naturalnych i półnaturalnych (np)

Typ ze względu na dominujące środowiska: torfowiskowy (ET), torfowisk niskich (tn).

3.2. Powierzchnia

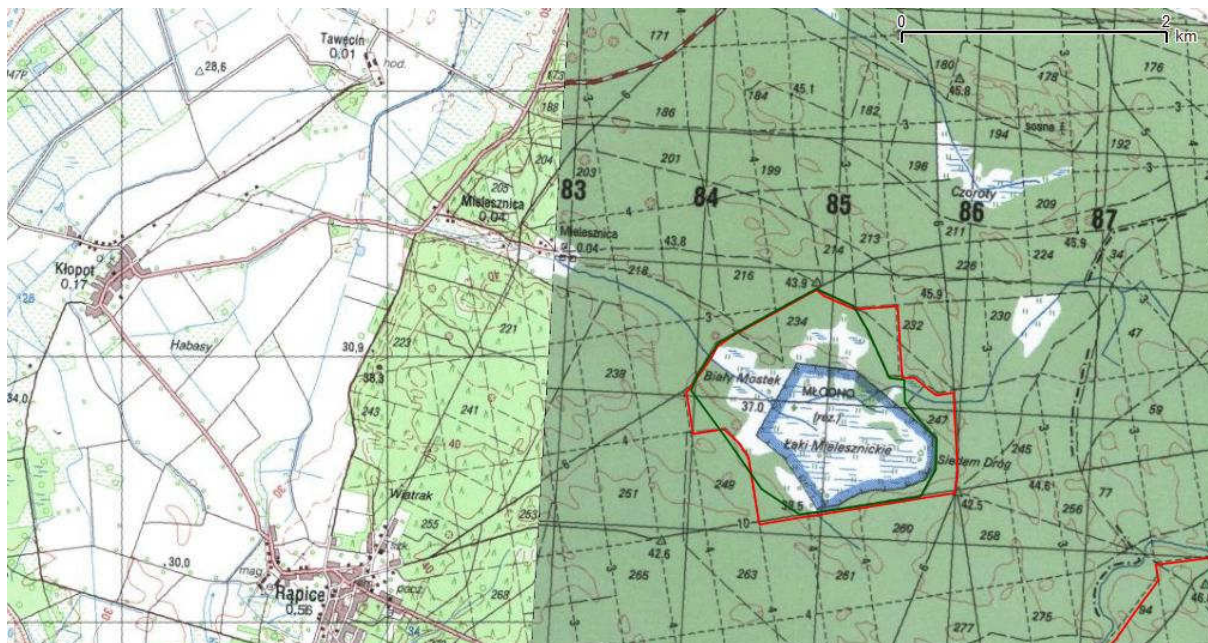
Zgodnie z odczytem na podstawie GPS powierzchnia rezerwatu wynosi 201,70 ha.

3.3. Stan własności gruntów

Obszar rezerwatu w całości należy do Skarbu Państwa i pozostaje w zarządzie Lasów Państwowych Nadleśnictwa Cybinka, RDLP Zielona Góra.

3.4. Wykaz wód

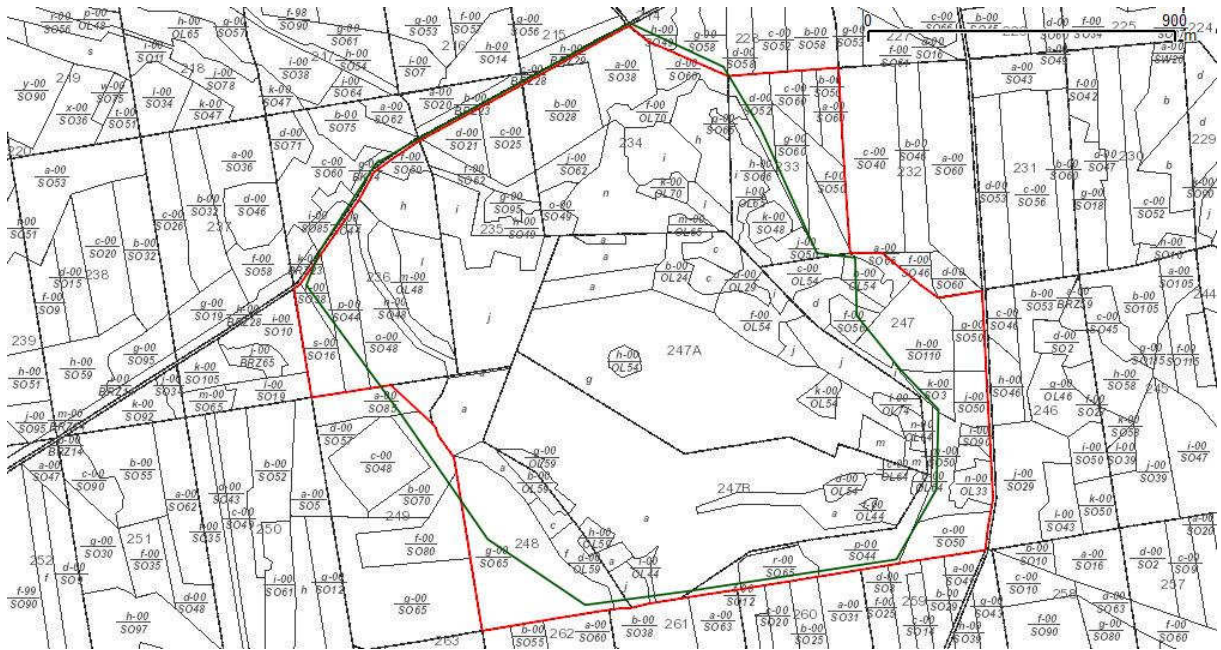
Na terenie rezerwatu w części torfowiskowej występują pozostałości dawnych rowów melioracyjnych uchodzących do głównego ciek w centralnej części. Ciek nie ma nazwy i w odległości ok. 4 km od rezerwatu uchodzi do jednego z licznych kanałów odwadniających tereny zalewowe Odry. Ponadto w rezerwacie występuje kilka źródeł – głównie w jego północno-wschodniej części.

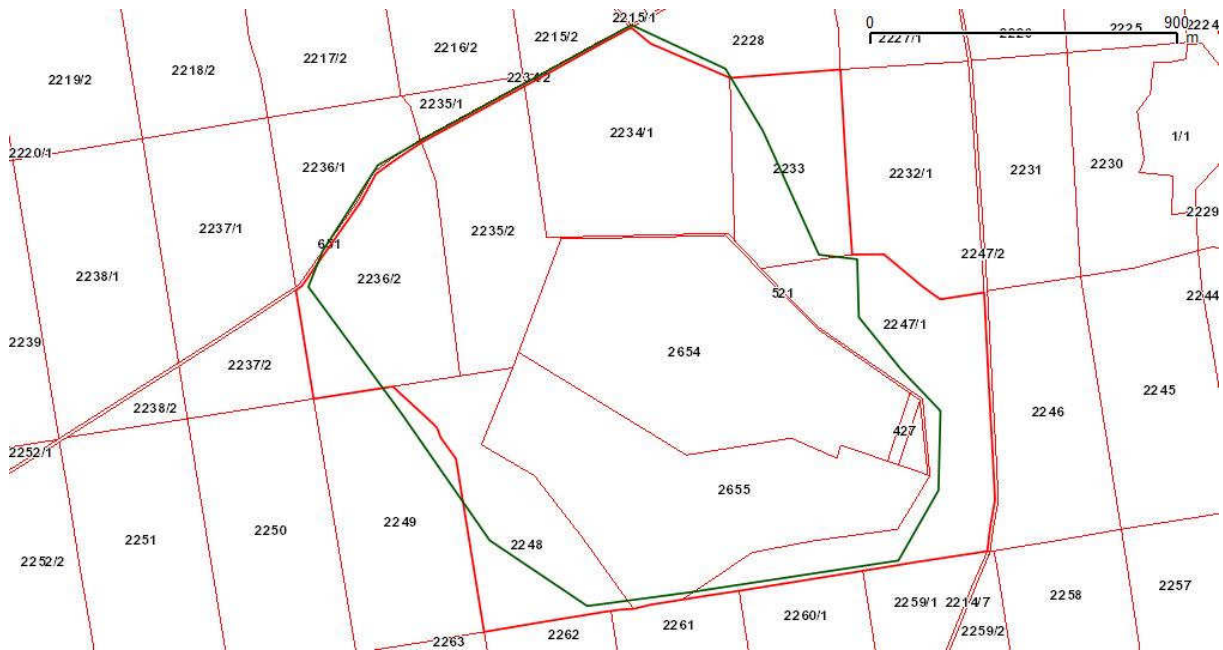
Ryc. 1. Lokalizacja rezerwatu na podkładzie mapy topograficznej. Linia koloru zielonego oznacza granice rezerwatu, linia koloru czerwonego – granice obszaru Natura 2000 „Torfowisko Młodno”.

Ryc. 2. Lokalizacja rezerwatu i obszaru Natura 2000 na tle ortofotomapy. Linia koloru zielonego oznacza granice rezerwatu, linia koloru czerwonego – granice obszaru Natura 2000 „Torfowisko Młodno”.

Ryc. 3. Położenie rezerwatu o obszaru Natura 2000 na tle mapy leśnej. Linia koloru zielonego oznacza granice rezerwatu, linia koloru czerwonego – granice obszaru Natura 2000 „Torfowisko Młodno”.

Ryc. 4. Położenie rezerwatu i obszaru Natura 2000 na tle mapy ewidencji gruntów. Linia koloru zielonego oznacza granice rezerwatu, linia koloru czerwonego – granice obszaru Natura 2000 „Torfowisko Młodno”.

3.5. Położenie geograficzne

Rezerwat położony jest ok. 3,5 km na północny-wschód od miejscowości Rapice. Punkt wyznaczający środek rezerwatu posiada następujące współrzędne geograficzne: **14.78085, 52.12463**.

3.6. Położenie administracyjne

Rezerwat położony jest w województwie lubuskim, powiat Słubice, gmina Cybinka, około 3,5 km na północny-wschód od miejscowości Rapice.

3.7. Regionalizacje

Zgodnie z regionalizacją fizjograficzną (Kondracki 1994) obszar rezerwatu położony jest w następujących jednostkach:

Prowincja: Niż Środkowoeuropejski

Podprowincja: Pojezierza Południowobałtyckie

Makroregion: Pradolina Warciańko-Odrzańska

Mezoregion: Dolina Środkowej Odry (315.61).

W geobotanicznym podziale Polski Szafera i Zarzyckiego (1978) rezerwat leży na zachodnim skraju Okręgu Lubuskiego w krainie Wielkopolsko - Kujawskiej.

3.8. Zagospodarowanie i stan środowiska w otoczeniu rezerwatu

Otoczenie rezerwatu stanowi zwarty kompleks suchych i umiarkowanie wilgotnych lasów sosnowych o powierzchni kilku tys. hektarów, częściowo posadzonych na gruntach porolnych. Odmienny charakter mają jedynie niewielkie, nie objęte ochroną rezerwatową fragmenty leżące w obrębie i na krawędziach niecki mające charakter obszarów hydrogenicznym - bądź zasilanych wodami podziemnymi, na północnej krawędzi niecki, bądź leżących w strefie zalewu wodami powierzchniowymi.

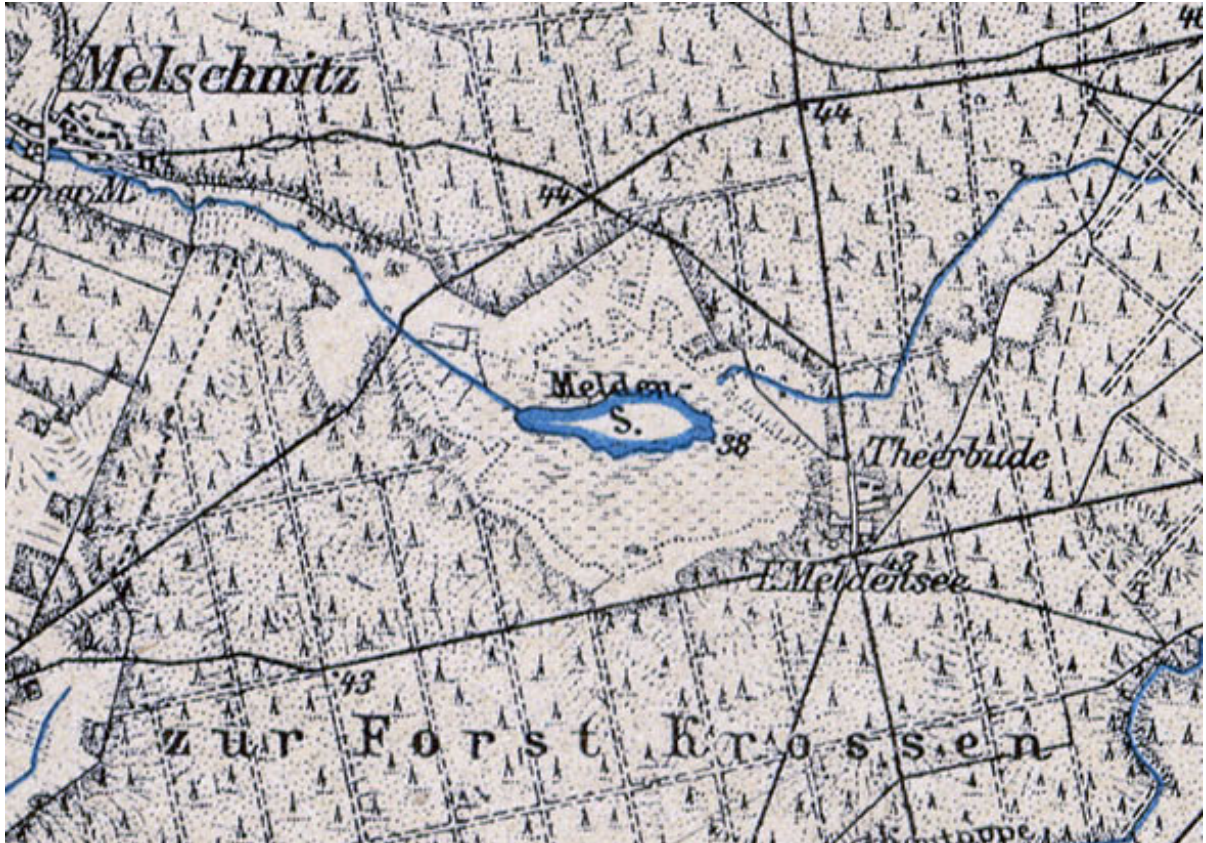
Na terenie rezerwatu brak jakiegokolwiek infrastruktury technicznej, do jego granic zaledwie w kilku miejscach dochodzą nieuczęszczane drogi leśne, biegnące liniami podziału powierzchniowego. Przejazdne leśne drogi gruntowe, biegnące z odległych o około 3 km Rapic, przebiegają w odległości 100 - 200 m. od granic rezerwatu. Przy nich ustawione zostały tablice informujące o charakterze rezerwatu i obowiązujących na jego terenie zasadach. W wydzieleniu 234 m, na granicy rezerwatu, oraz 236 1, kilkudziesiąt metrów od jego granicy, zlokalizowane są nowo wybudowane ambony myśliwskie. Na granicy ostatniego z wydzieleni leży miejsce piknikowe, złożone z kilku drewnianych ławek i stołów, zdewastowane i prawdopodobnie od wielu lat nie użytkowane. W oddz. 235 i zlokalizowane jest poletko łowieckie, a w oddz. 236 g niewielka łąka, prawdopodobnie jeszcze do niedawna koszona. Urządzenia melioracyjne, w formie systemu rowów zlokalizowanych w południowej części rezerwatu funkcjonują w ograniczonym zakresie, obecnie większość z nich została całkowicie wypłycona i zarosła roślinnością. Jedynym funkcjonującym rowem melioracyjnym, leżącym już jednak poza granicami rezerwatu, jest kanał odwadniający torfowisko i odprowadzający wodę w kierunku północno - zachodnim.

3.9. Obszar Natura 2000 PLH800005 "Torfowisko Młodno"

Obszar rezerwatu pokrywa się niemal w całości z obszarem Natura 2000. Zgodnie z danymi zawartymi w SDF powierzchnia obszaru wynosi 239,36 ha. Przedmiotami ochrony wg SDF są: łąki trzęslicowe, łąki świeże, torfowiska przejściowe i łągi. Spośród gatunków: żółt błotny, kumak nizinny i traszka grzebieniasta. W przypadku siedliska 7140 popełniono błąd bowiem cały kompleks torfowiskowy to siedlisko 7230.

4 Historia użytkowania

Mapa historyczna z roku 1919 (ryc. 5) wskazuje, że obszar rezerwatu nie był w całości użytkowany rolniczo. Centralną część zajmował zbiornik wodny. Torfowiska wokół jeziora były użytkowane jako łąki. W rezerwacie w tamtym okresie występowały nieliczne rowy i ślady po eksploatacji torfu.

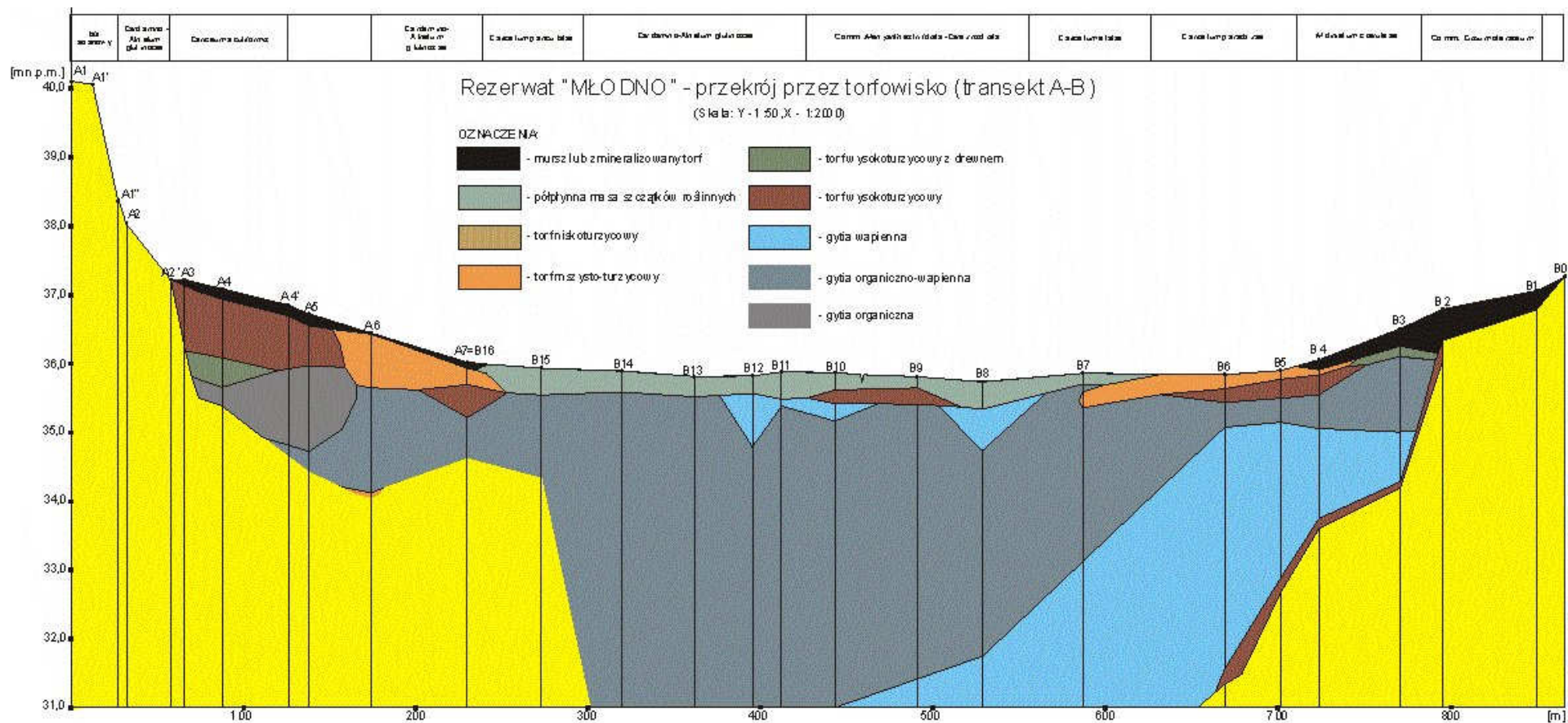
Ryc. 5. Mapa topograficzna okolic rezerwatu w skali 1: 100 000 na podstawie mapy z roku 1919.

5 Środowisko przyrodnicze rezerwatu

5.1. Budowa geologiczna torfowiska, stratygrafia złóż

Budowę stratygraficzną torfowiska Młodno ilustruje przekrój, wykonany wzdłuż transektu A-B (ryc. 6). Jest one generalizacją szczegółowych danych stratygraficznych zebranych w trakcie wierceń terenowych. Analiza przekrojów obrazuje złożoną genezę torfowiska oraz ujawnia procesy przyczyniające się do jego aktualnego stanu i postępującej degradacji. Zainicjowanie rozwoju torfowiska miało miejsce w wyniku procesu terestrializacji (lądowania) zbiornika wodnego usytuowanego w rozległym zagłębieniu po martwym lodzie w obrębie rozległego pola sandrowego. O wytopiskowej genezie basenu zbiornika świadczy podgytiowy, niewielki pokład torfów mszystych (np. w rejonie wiercenia A6). Są to prawdopodobnie torfy dryasowe, akumulowane na powierzchni bryły martwego lodu przed jej wytopieniem. Pierwotne jezioro, bez poważniejszego dopływu powierzchniowego, zasilane było w dużym stopniu wodami podziemnymi. Umożliwiały to przepuszczalne utwory sandrowe (w dnie torfowiska nawiercono głównie piaski gruboziarniste). Nadpływające wody podziemne zawierały duże ilości rozpuszczonych związków wapnia. Świadczy o tym znacznej miąższości pokład gytii wapiennych i organiczno-wapiennych zakumulowanych w dennej części zbiornika. Narastanie gytii węglanowych doprowadziło ostatecznie do

częściowego uszczelnienia dna zbiornika. W tej sytuacji nastąpiło prawdopodobnie podniesienie się poziomu wód podziemnych na terenach bezpośrednio przylegających do jeziora. Nadmiar nadpływających wód umożliwił rozwój mezotroficznych zbiorowisk turzycowo-mszystych i szuwarów turzycowych, tworzących kompleks torfowiska soligenicznych. Górną krawędź tego kompleksu zajmuje torfowisko źródliskowe, zbudowane z torfów turzycowych. Bliżej brzegu jeziora rozwinęło się soligeniczne torfowisko przepływowe. Narastało ono od strony lądu, przechodząc w kierunku lustra wody w pływającą matę roślinności. Proces zarastania zbiornika wodnego został sztucznie przyspieszony przez częściowe „spuszczenie jeziora”. Skutki ingerencji człowieka ujawniają się w stratygrafii torfowiska. Jest to obecność silnie rozłożonych, przesuszonych torfów w części krawędziowej (szczególnie po stronie południowej obiektu), zmianę konfiguracji powierzchni (osiadanie złoża), oraz przyspieszona sukcesja roślinności, prowadząca do powstania specyficznej mozaiki zbiorowisk wodnych, szuwarowych zaroślowych i leśnych, bezpośrednio na półpłynnym podłożu osadów pojeziornych. Do osobliwości przyrodniczych należy rozwój dorodnej „falującej” olszyny w centrum istniejącego do niedawna zbiornika wodnego. Odwodnienie jeziora, a tym samym obniżenie lokalnej bazy erozyjnej, mogło przyczynić się także do intensyfikacji procesów erozji, obserwowanej w kompleksie torfowisk źródliskowych, na północnym obrzeżu torfowiska.

Ryc. 6. Przekrój geodezyjno-geologiczny przez torfowisko.

5.2. Hydrografia i hydrologia

Głównym źródłem zasilania rezerwatu są wody podziemne, docierające bezpośrednio do misy torfowiska, bądź wypływające na stokach zbiornika w postaci źródeł i wysięków. Głównym obszarem zasilania warstw wodonośnych jest obszar sandru Pliszki położony w kierunku północnym i zachodnim od torfowiska; obszar zasilania po stronie południowej jest znacznie mniejszy, gdyż jest ograniczony drenującym wpływem cieką odprowadzającego wody do Odry. Powoduje to „asymetrię” warunków wodnych na torfowisku -występowanie silnych zjawisk źródłiskowych od północy, a przesychnanie obrzeży torfowiska od południa. Woda z torfowiska odpływa cieką w kierunku Odry, położonym w dosyć głębokiej dolince. Na jej zboczach prawdopodobnie wypływają wody podziemne, jest to zatem także element drenujący warstwy wodonośne.

W okresie prowadzonych obserwacji na przełomie lat 2000-2015 w obrębie torfowiska odnotowano istotne zmiany warunków hydrologicznych. W ramach zabiegów ochronnych na początku lat 2000 wybudowano na głównym rowie odwadniającym torfowisko 2 zastawki. W kolejnych latach na skutek działalności bobrów poziom piętrzenia regularnie ulegał zwiększeniu doprowadzając do utworzenia się w centralnej części torfowiska otwartego zbiornika wodnego. Prawdopodobnie w roku 2012 tama bobrowa uległa zniszczeniu a poziom wody obniżył się do tego z początku lat 2000.

5.3. Flora i jej osobliwości

Dotychczasowe badania florystyczne potwierdziły występowanie w granicach rezerwatu 203 gatunków roślin naczyniowych. Zestawienie gatunków, z podaniem źródła informacji zawiera załącznik. Na szczególną uwagę zasługuje występowanie gatunków chronionych (ochrona ścisłą i częściową), zagrożonych i rzadkich, znajdujących się na Czerwonych Listach gatunków (Zarzycki i in. 1992; Żukowski i Jackowiak 1995). Zestawienie stwierdzonych gatunków „specjalnej troski” prezentuje tabela

Flora mszaków rezerwatu „Młodno” obejmuje 25 gatunków mchów, w tym 24. gatunki mchów właściwych oraz 1 gatunek wątrobowca.

5.4. Roślinność

Wykaz zespołów i zbiorowisk roślinnych:

Klasa: *Lemnetea* W. Koch et R. Tx. 1954

Rząd: *Lemnetalia* W. Koch et R. Tx. 1954

Związek: *Lemnion minoris* W. Koch et R. Tx. 1954

Zespół: *Lemno-Spirodeletum* W. Koch 1954

Klasa: *Charetea* Fukarek 1961

Rząd: *Charetalia* Sauer 1937
Związek: *Charion fragilis* Krausch 1964
Zespół: *Charetum vulgaris* Corillion 1957

Klasa: *Potamogetonetea* Tx. et Prsg. 1942
Rząd: *Potamogetonetalia* Koch 1926
Związek: *Nymphaeion* Oberd. 1957
Zespół: *Nupharo-Nymphaeetum albae* Tomasz. 1977
Związek: Potamogetion (Koch 1926) Oberd. 1957
Zespół: *Elodeetum canadensis* (Pign. 1953) Pass. 1964

Klasa: *Phragmitetea australis* (Klika in Klika et Novák 1941) R. Tx. et Preising 1942
Rząd: *Phragmitetalia australis* Koch 1926
Związek: *Phragmition communis* Koch 1926
Zespół: *Phragmitetum communis* Koch 1926
Związek: *Magnocaricion elatae* Koch 1926
Zespół: *Caricetum paniculatae* Wangerin 1916
Zespół: *Caricetum acutiformis* Sauer 1937
Zespół: *Caricetum paradoxae* R. TX. 1937
Zespół: *Caricetum elatae* Koch 1926
Zbiorowisko: *Menyanthes trifoliata-Carex rostrata*

Klasa: *Scheuchzerio-Caricetea fuscae* (Nordh. 1936) R.Tx. 1937
Rząd: *Caricetalia nigrae* (Koch 1926) Nordh. 1936 em. Preis ap. Oberd. 1949
Związek: *Caricion nigrae* Koch 1926 em. Klika 1934
Zespół: *Menyantho-Sphagnetum teretis* Waren 1926 em. Dierss. 1982

Klasa: *Molinio-Arrhenatheretea* R. Tx. 1937
Rząd: *Molinietalia caeruleae* W. Koch 1926
Związek: *Calthion palustris* R. Tx. 1936 em. Oberd. 1957
Zespół: *Angelico-Cirsietum oleracei* R.Tx. 1937 em. Oberd. 1967
Związek: *Molinion* Koch 1926
Zespół: *Molinietum coeruleae* Koch 1926

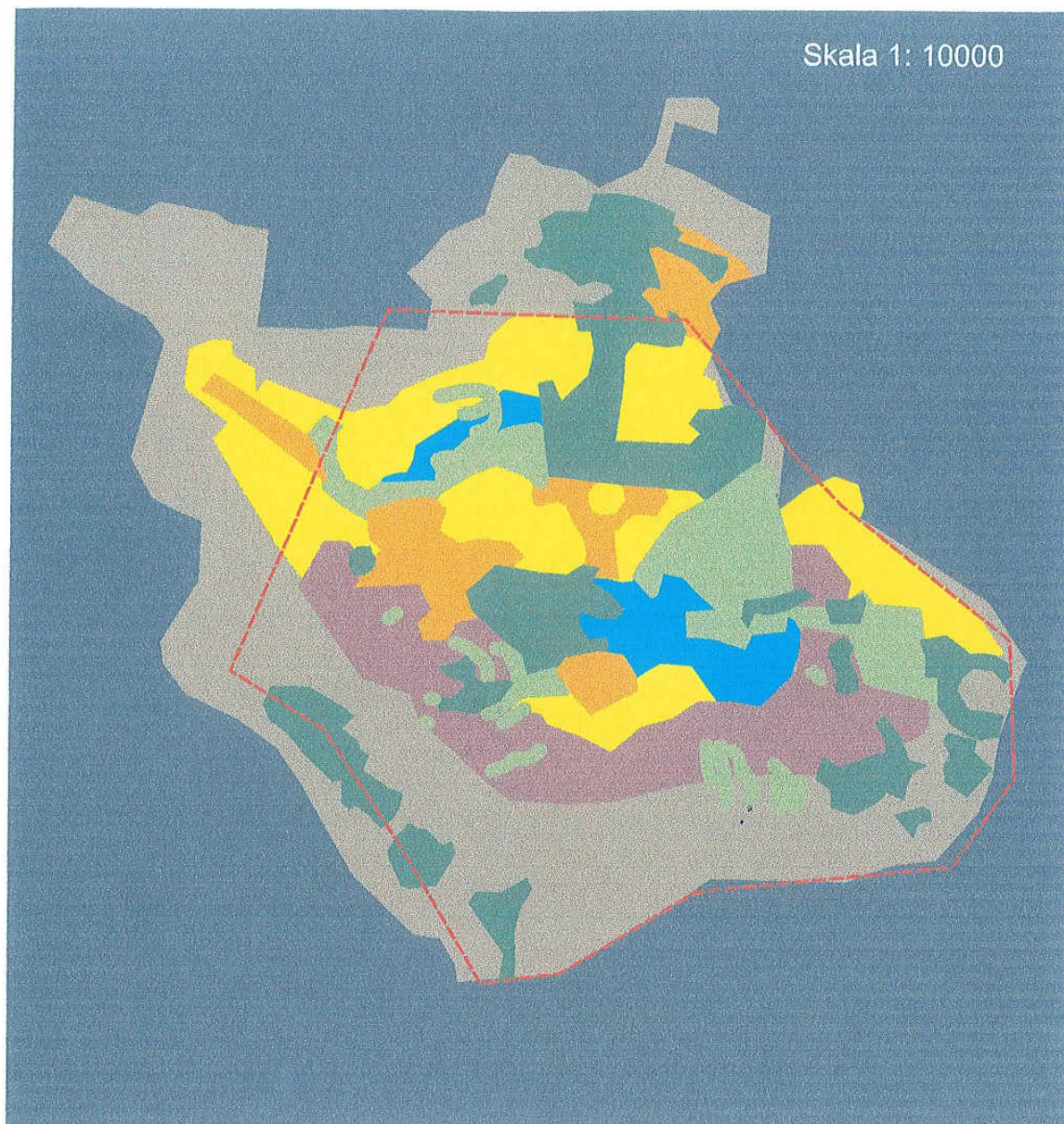
Klasa: *Alnetea glutinosae* Br.-Bl. et R. Tx. 1943
Rząd: *Alnetalia glutinosae* R. Tx. 1937
Związek: *Alnion glutinosae* (Malc. 1929) Meijer Drees 1936
Zespół: *Salicetum pentandro-cinerea* (Almq. 1929) Pass. 1961
Zespół: *Cardamino-Alnetum glutinosae* (Meijer-Dress 1936) Passarge 1968

Klasa: *Quercu-Fagetea* Br.-Bl. et Vlieg. 1937
Rząd: *Fagetalia sylvaticae* Pawł in. Pawł., Sokoł. et Wall. 1928
Związek: *Alno-Padion* Br.-Bl. et R.Tx. 1943
Zespół: *Fraxino-Alnetum* W.Mat. 1952

Analiza fitosocjologiczna pozwala na zidentyfikowania dwóch głównych kierunków przemian sukcesyjnych roślinności rezerwatu. Są one w dużym stopniu uzależnione od charakteru zasilania hydrologicznego siedlisk mokradłowych. Dominujący na terenie rezerwatu kierunek sukcesji związany jest z zasilaniem wodami powierzchniowymi. Prowadzi

on od zbiorowisk wodnych poprzez turzycowiskowe i szuwarowe do zarośli wierzbowych, bagiennego olsu i, ostatecznie do łągu jesionowo-olszowego jako zbiorowiska końcowego. Drugi kierunek sukcesji związany jest z utrzymującym się stale zasilaniem wodami podziemnymi, nie kontaktującymi się z atmosferą. W warunkach takich rozwijają się zbiorowiska mechowisk soligenicznych. Ich naturalną tendencją rozwojową jest oderwanie się od wód podziemnych i przemiana w mszary przejściowe i wysokie. Zespołem końcowym tego ciągu sukcesyjnego jest bór bagienny.

Opisane w rozdziale 5.2. zmiany warunków hydrologicznych nie pozostawały bez wpływu na roślinność rezerwatu. Zaobserwowano częściowe obumieranie olszyn w centralnej, najbardziej uwodnionej, części torfowiska oraz ekspansję roślinności szuwarowej. Wzrost poziomu wody w torfowisku nie zahamował jednak ekspansji olszyn w pozostałych fragmentach rezerwatu. Zmiany jakie nastąpiły w roślinności w centralnej części rezerwatu w częściowo prezentuje ryc. 7.

Oznaczenia:

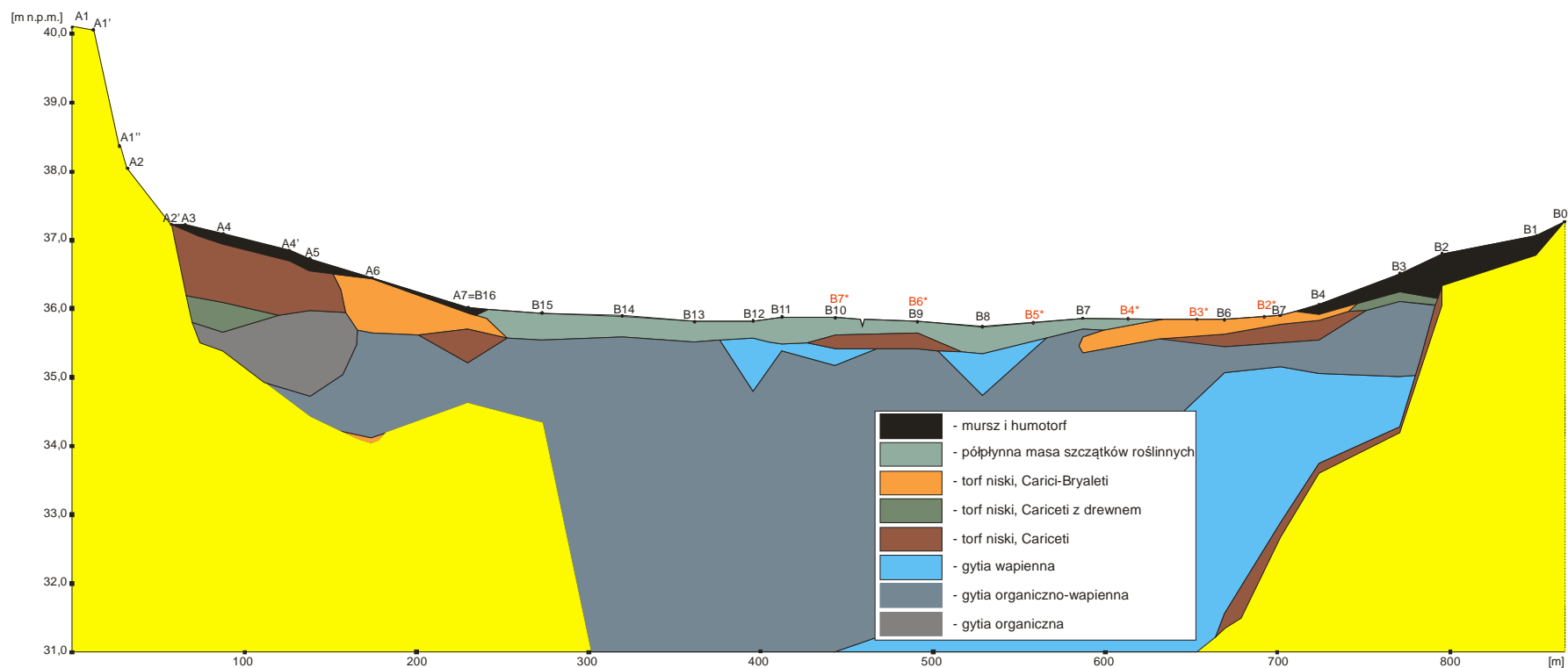
	zwarty kompleks leśny		turzycowiska
	zadrzewienia i grupy drzew w zbiorowiskach otwartych, głównie na podłożu organicznym		zespół turzycy tunikowatej <i>Caricetum paradoxae</i>
	zarośla wierzbowe oraz młode olszyny (do kilku lat)		otwarte zbiorowiska łąkowe na podłożu organicznym i mineralnym
	zbiorowisko bobrka trójlistkowego i turzycy dzióbkowatej		granica rezerwatu
	szuwały turzycowiskowo-trzcinowe		

Ryc. 6. Mapa roślinności rzeczywistej na podstawie badań w roku 2000.

Klub Przyrodników

2000	bór sosnowy	Cardamino-Alnetum glutinosae	Caricetum acutiformis		Cardamino-Alnetum glutinosae	Caricetum paniculatae	Cardamino-Alnetum glutinosae	Comm. Menyanthes trifoliata-Carex rostrata	Caricetum elatae	Caricetum paradoxae	Molinietum coeruleae	Comm. Cirsium oleraceum		
Woda poziom	↕													
Woda wahań	30-40 cm													
Użytkowanie	□													
Stan powierzchniowej warstwy torfu	■													
2015	bór sosnowy	Cardamino-Alnetum glutinosae	Caricetum acutiformis		Cardamino-Alnetum glutinosae		Caricetum paniculatae/ Card.-Alnet. glutinosae	Caricetum rostratae (postać mechowiskowa)	Caricetum appropinquatae	Caricetum lasiocarpae	Magnocaricion	Caricetum lasiocarpae	Molinietum coeruleae	Comm. Cirsium oleraceum

Ryc. 7. Rozmieszczenie fitocenoz na transektach w latach 2000 i 2014.

Legenda:

Warunki wodne

- - stabilny poziom wód gruntowych przejawiający się niewielkimi wahaniami wynikającymi z naturalnych zmian warunkowanych zmiennością opadów atmosferycznych
- - niewielki wzrost, oznaczający systematyczne podnoszenie się poziomu wód gruntowych w okresie prowadzonych obserwacji o co najmniej 5 cm jednak nie więcej niż 15 cm
- - silny wzrost poziomu wód gruntowych - oznaczający systematyczne podnoszenie się poziomu wód gruntowych w okresie prowadzonych obserwacji w przedziale 15-25 cm
- - bardzo silny wzrost poziomu wód gruntowych - oznaczający systematyczne podnoszenie się poziomu wód gruntowych w okresie prowadzonych obserwacji powyżej 25 cm
- - na przemian silny wzrost i spadek poziomu wód

Zabiegi ochronne

- - brak użytkowania i działań ochronnych
- - użytkowanie ekstensywne lub sporadyczne zabiegi ochronne oznaczające wykonanie nie więcej niż 1-2 zabiegów wykoszenia i/lub 1-2 zabiegów usunięcia nalotów drzew w okresie 10 lat
- - użytkowanie „intensywne” oznaczające wykonanie więcej niż 2 zabiegów koszenia i/lub wycinki drzew w okresie 10 lat

Stan powierzchniowej warstwy torfu w skali von Posta

- - rozkład do 4
- - rozkład 4-6
- - rozkład 7-10

5.5. Siedlisko 7230

W granicach projektowanego rezerwatu występują płaty czterech siedlisk przyrodniczych. Największą powierzchnię zajmuje siedlisko 7230 – niestety pozostające w bardzo złym stanie. Siedlisko wykazywało już znaczące niekorzystne zmiany w trakcie prac terenowych w roku 2000. Obecnie roślinność charakterystyczna dla siedliska zachowała się tu jedynie w szczątkowej formie. Również gatunki charakterystyczne występują niezwykle rzadko i wyjątkowo nielicznie. Potencjalny zasięg siedliska 7230 prezentuje ryc. 7.

Ryc. 8. Potencjalny zasięg siedliska 7230.

5.6. Fauna

Spośród drobnych ssaków na terenie rezerwatu stwierdzono jedynie dwa gatunki - badyłarka *Micromys minutus* i ryjówka malutka *Sorex minutus* - w strefie otwartego torfowiska. Na obrzeżach stwierdzono ponadto kreta *Talpa europaea*, polnika zwyczajnego *Microtus arvalis*, oraz nornika północnego *Microtus oeconomus*. Spośród ssaków drapieżnych częstym gościem na torfowisku był lis *Vulpes vulpes* zachodzący tu z, obrzeży. Jesienią 2000 na terenie rezerwatu stwierdzono także świeże ślady bobra *Castor fiber*, wcześniej tu nie notowanego.

Regularnie zarówno na obrzeżach jak i w centralnej części torfowiska występowały duże ssaki kopytne, dla których obszar ten stanowił ważną ostoję. Sarna *Capreolus capreolus* przebywała tu w ilości 5-10 szt., natomiast dzik *Sus strofa* w stadzie liczącym kilkanaście osobników. Na obrzeżach kilkakrotnie obserwowano także jelenie *Cervus elaphus*. Szczegółowa charakterystyka fauny ssaków wymaga dalszych badań.

W wyniku prowadzonych na terenie rezerwatu badań uproszczoną metodą kartograficzną w roku 2000 stwierdzono 46 gatunków ptaków lęgowych lub prawdopodobnie lęgowych. Do gatunków dominujących należały: potrzos *Emberiza schoeniclus*, zięba *Fringilla coelebs*, świerszczak *Locustella naevia*, kszczyk *Gallinago gallinago* i pierwiosnek *Phylloscopus collybita*. Nieco mniej liczne były: piecuszek *Phylloscopus trochilus*,

cierniówka *Sylvia communis*, pokląskwa *Saxicola rubetra* i kapturka *Sylvia atricapilla*. Gatunki charakterystyczne dla najważniejszych środowisk rezerwatu, podmokłych turzycowisk, to kszczyk *Gallinago gallinago* i żuraw *Grus grus*. Trzy inne gatunki, uznane tu za typowe - dziwonia *Carpodacus erythrinus*, potrzos i świerszczak to gatunki charakterystyczne dla mniej lub bardziej podmokłych, niezbyt zwartych zakrzewień. Zwraca uwagę prawie całkowity brak ptaków wodnych. Zagęszczenie ogólne ptaków, kształtujące się w granicach kilkunastu par/10ha, było stosunkowo niskie, typowe dla terenów otwartych bądź młodszych stadiów sukcesji leśnej.

Na terenie rezerwatu występował tylko jeden gatunek - zaskroniec zwyczajny *Natrix natrix*. Na obrzeżach, nielicznie występowały dwa inne gatunki - padalec *Anguis fragilis* i zwinka *Lacerta agilis*. Zgodnie z danymi bibliograficznymi rezerwat jest ostoją zółwia *Emys orbicularis*.

Bardzo liczny gatunkiem w zbiornikach wodnych na obrzeżach rezerwatu była traszka zwyczajna *Triturus vulgaris*. Gatunkiem nielicznie występującym była również traszka grzebieniasta *Triturus cristatus*. Na terenie rezerwatu dominowała żaba moczarowa *Rana arvalis* nieco mniej liczna, skupiona raczej na obrzeżach była żaba trawna *Rana temporaria*. W centralnej części nielicznie występowały żaby zielone, przede wszystkim żaba śmieszka *Rana ridibunda*, a także kumak nizinny *Bombina bombina*. Spośród ropuch stwierdzono tylko ropuchę szarą *Bufo bufo*. Mimo obfitości dogodnych siedlisk nie stwierdzono rzekotki *Hyla arborea*.

Jedynym stwierdzonym na terenie rezerwatu gatunkiem ryby był cierniczek *Pungitius s. pungilius*. Występował licznie we wszystkich większych rowach oraz zbiornikach wód stojących.

Fauna motyli dziennych rezerwatu, mimo jego niewielkiego zróżnicowania biotopów jest bogata i zróżnicowana. Tylko w jednym roku badań stwierdzono tu 34 gatunki, w tym co najmniej trzy zasługujące na specjalną uwagę - rzadko stwierdzane nie tylko na Ziemi Lubuskiej *Melitaea cinxia* i *Coenonympha tullia* oraz występujący na północnej granicy zwartego zasięgu *Carlerocephalus palaemon*

Z badanego terenu wykazano 12 gatunków prostoskrzydłych. Większość, 8 z nich, to gatunki wyłącznie higrofilne lub preferujące tereny podmokłe i występujące na tych siedliskach w stosunkowo dużym zagęszczeniu. Dwa gatunki zasługują na szczególną uwagę, są to: *Decticus verrucivorus* i *Ezithyristria brachyptera*. *Decticus verrucivorus* jest gatunkiem eurosyberyjskim podany z Ziemi Lubuskiej przez Kortha (1914) i Bazyluka (1950, 1954), ale Moczulska (1979) podaje go tylko z jednego okazu i jednego stanowiska z rejonu Zielonej Góry. *Euthstira brachyptera* to gatunek nie wykazany dotychczas z Ziemi Lubuskiej Moczulska (1979), w Polsce przebiegają dwie granice zasięgu tego gatunku. Młodno wyznacza północną granicę południowego zasięgu.

Malakofaunę rezerwatu cechuje występowanie elementów typowych dla dużych zbiorników wodnych - błotniarki stawowej *Lymnea stagnalis*, żyworódki *Viviparus viviparus*, zatoczka rogowego *Planorbis corneus* i pospolitego *Planorbis planorbis*. Ponadto stwierdzono liczne występowanie następujących gatunków *Anisus vortex*, *Sucinea putris* i *Segmentina nitida*.

6 Zagospodarowanie przestrzenne i sposoby użytkowania rezerwatu

6.1. Infrastruktura techniczna w rezerwacie i ocena jej wpływu na rezerwat

Na terenie projektowanego na początku XX w. wybudowano kilkanaście zastawek piętrzących wodę w obrębie torfowiska. Ich wpływ należy uznać za pozytywny, jednak z chwilą podniesienia piętrzenia przez bobry przyczyniły się do zalania znaczącej części siedliska 7230. Obecnie siedlisko występuje w szczątkowych ilościach. Trudno jednoznacznie ocenić czy podjęcie działań regulujących stosunki wodne oraz przywrócenie użytkowania kośnego doprowadzi do odtworzenia siedliska w zasięgu wykazywanym w roku 2000.

6.2. Infrastruktura turystyczna i edukacyjna w rezerwacie i ocena jej wpływu na rezerwat

Na terenie projektowanego rezerwatu nie ma obiektów infrastruktury turystycznej.

7. Naukowe wykorzystanie rezerwatu i ocena jego wpływu na rezerwat

Rezerwat w praktyce nie jest wykorzystywany naukowo.

8. Inne grupy społeczne mające wpływ na rezerwat

Brak istotnego wpływu innych grup społecznych na walory przyrodnicze rezerwatu.

9. Interesy gospodarcze mające wpływ na ochronę rezerwatu

W chwili obecnej nie ma realnych konfliktów pomiędzy gospodarką a celami ochrony rezerwatu.

10. Dyskusja założeń ochrony siedliska 7230

Strategiczny cel ochrony

Strategicznym celem ochrony siedliska 7230 powinno być przywrócenie charakterystycznej roślinności w zasięgu siedliska w roku 2000. Cel ten należy osiągać poprzez ustabilizowanie warunków wodnych na optymalnym dla siedliska poziomie oraz przywrócenie ekstensywnego użytkowania kośnego.

11. Publikowane i niepublikowane materiały dotyczące obszaru projektowanego rezerwatu

WOŁEJKO L., STAŃKO R., PAWLIKOWSKI P., JARZOMBKOWSKI F., KIASZEWICZ K., CHAPIŃSKI P., BREGIN M., KOZUB Ł., KRAJEWSKI Ł., SZCZEPAŃSKI M., Krajowy program ochrony torfowisk alkalicznych (7230). 2012. Wyd. Klubu Przyrodników. Świebodzin.

WOŁEJKO L., JERMACZEK A., STAŃKO R. 2000. Plan ochrony rezerwatu przyrody „Młodno”. Lubuski Klub Przyrodników. Świebodzin.

PLAN OCHRONY – wytyczne do PZO dla siedliska 7230

7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk

Mezo- i mezo-oligotroficzne, słabo kwaśne, neutralne i zasadowe młaki, torfowiska źródliskowe i przepływowe typu niskiego, zasilane przez wody podziemne, zasobne lub bardzo zasobne w zasady, porośnięte przez różnorodne, geograficznie zróżnicowane, torfotwórcze zbiorowiska mszysto-niskoturzycowe (mechowiska), w części z wybitnym udziałem gatunków wapniolubnych, w tym rosnących poza zwartym zasięgiem geograficznym lub w pobliżu jego skraju. W Polsce występują w niższych położeniach górskich i na wyżynach oraz na niżu, głównie w jego północnej części. W Obszarze siedlisko występuje głównie w postaci mozaiki płatów zespołu *Menyantho-Sphagnetum teretis* oraz *Caricetum diandrae*.

Zacznie obszaru dla zachowania krajowych zasobów w kontynentalnym regionie biogeograficznym: wg standardowego formularza danych – brak (siedlisko nie uwzględnione w SDF), w oparciu o zweryfikowane dane - C

Ogólny stan zachowania siedliska w sieci Natura 2000 w regionie kontynentalnym, na podstawie wyników raportowania i monitoringu – dane GIOŚ: U1

Stan zachowania w obszarze: U2 (zanik charakterystycznej roślinności, zarastanie krzewami i drzewami)

Zagrożenia:

Zalewanie wskutek działalności bobrów (kod J02.04), eutrofizacja, ekspansja roślinności szuwarowej, ekspansja drzew i krzewów.

Stan ochrony wybranych przedmiotów ochrony

Tabela 1. Stan ochrony siedliska 7230

Przedmioty ochrony objęte Planem								
Siedliska przyrodnicze	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2	Ocena stanu ochrony po weryfikacji terenowej wg skali FV, UI, U2	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku wg skali FV, UI, U2	Uwagi
górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	7230	1	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia siedliska	XX	U2	U2	-
			Struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne	XX	U2		
				Gatunki dominujące	XX	U2		
				Pokrycie i struktura gatunkowa mchów	XX	U2		
				Obce gatunki inwazyjne	XX	FV		
				Gatunki ekspansywne roślin zielnych	XX	U2		
				Występowanie trawertynów	XX	XX		
				pH	XX	FV		
				Ekspansja krzewów i podrostu drzew	XX	U1		
				Stopień uwodnienia	XX	XX		
				Pozyskanie torfu	XX	FV		
				Melioracje odwadniające	XX	FV		
			Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony	XX	XX		
górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	7230	2	Powierzchnia siedliska	Powierzchnia siedliska	XX	U2	U2	-
			Struktura i funkcje	Gatunki charakterystyczne	XX	U2		
				Gatunki dominujące	XX	U2		
				Pokrycie i struktura gatunkowa mchów	XX	U2		
				Obce gatunki inwazyjne	XX	FV		

Przedmioty ochrony objęte Planem								
Siedliska przyrodnicze	Kod Natura	Stanowisko	Parametr stanu	Wskaźnik	Ocena stanu ochrony na podstawie dostępnych danych wg skali FV, UI, U2	Ocena stanu ochrony po weryfikacji terenowej wg skali FV, UI, U2	Ogólna ocena stanu ochrony siedliska/gatunku u wg skali FV, UI, U2	Uwagi
				Gatunki ekspansywne roślin zielnych	XX	U2		
				Występowanie trawertynów	XX	XX		
				pH	XX	FV		
				Ekspansja krzewów i podrostu drzew	XX	U1		
				Stopień uwodnienia	XX	XX		
				Pozyskanie torfu	XX	FV		
				Melioracje odwadniające	XX	FV		
			Perspektywy ochrony	Perspektywy ochrony	XX	XX		

Oceny stanu siedlisk jak też gatunków dokonano w oparciu o istniejącą metodykę stosowaną na potrzeby monitoringu siedlisk i gatunków przez GIOŚ. Ocen częściowych jak też sumarycznych dokonano w oparciu o wyskalowane wskaźniki szczegółowo opisane w ww. metodyce.

Wyniki:

7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk – siedlisko w bardzo złym stanie prawdopodobnie na skutek długookresowego zalania przez bobry.

Analiza zagrożeń

Tabela 2. Analiza zagrożeń

L.p.	Przedmiot ochrony	Numer stanowiska	Zagrożenia	
			Istniejące	Potencjalne
2	7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak,	1-2	Ekspansja roślinności szuwarowej, drzew i krzewów na skutek zaniechania ekstensywnego użytkowania – koszenia (kod A03.03)	-

L.p.	Przedmiot ochrony	Numer stanowiska	Zagrożenia	
			Istniejące	Potencjalne
	turzycowisk i mechowisk		Zalewanie wskutek działalności bobrów (kod J02.04)	

Cele działań ochronnych

Tabela 3. Cele działań ochronnych

Przedmiot ochrony	Numer stanowiska	Stan ochrony	Cele działań ochronnych	Perspektywa osiągnięcia właściwego stanu ochrony
7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	1-2	U2	Poprawa stanu ochrony siedliska przyrodniczego, poprzez zoptymalizowanie warunków wodnych, utrzymanie i/lub wprowadzenie określonej formy użytkowania gospodarczego, na powierzchni nie mniejszej niż 90% zasobów siedliska w obszarze.	2020r.

7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk. Jako siedlisko półnaturalne dla zachowania wymaga prowadzenia ekstensywnej gospodarki łąkowej lub pastwiskowej. Jest to jedyna metoda utrzymania siedliska we właściwym stanie.

Działania ochronne

Tabela 4. Działania ochronne

Przedmiot ochrony	Działania ochronne		
	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialnych za wykonanie
	Nr	<i>Działania dotyczące ochrony czynnej siedlisk przyrodniczych oraz gatunków zwierząt i ich siedlisk</i>	
7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o	A1	Usunięcie nalotów drzew i krzewów.	W zasięgu siedliska 7230
			RDOŚ w Gorzowie Wlkp. Klub Przyrodników w ramach projektu ochrony torfowisk alkalicznych

Przedmiot ochrony	Działania ochronne			
	Opis zadania ochronnego	Obszar wdrażania	Podmiot odpowiedzialnych za wykonanie	
charakterze młak, turzycowisk i mechowisk				
	A2	Obniżenie poziomu wody poprzez zainstalowanie odpowiednich urządzeń w istniejących tamach bobrowych	Ciek odprowadzający wody z torfowiska w rejonie mostku przy zachodniej granicy rezerwatu	RDOŚ w Gorzowie Wlkp. Klub Przyrodników w ramach projektu ochrony torfowisk alkalicznych
	Nr	<i>Działania związane z utrzymaniem lub modyfikacją metod gospodarowania</i>		
7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	B1	Ekstensywne użytkowanie kośne Co roku nie mniej niż 50% w terminie od 15 lipca do 30 września.	W zasięgu siedliska 7230	Nadleśnictwo Cybinka RDOŚ w Gorzowie Wlkp. Klub Przyrodników w ramach projektu ochrony torfowisk alkalicznych
<i>Działania dotyczące monitoringu stanu przedmiotów ochrony oraz realizacji celów działań ochronnych</i>				
7230 górskie i nizinne torfowiska zasadowe o charakterze młak, turzycowisk i mechowisk	C1	Ocena stanu ochrony zgodnie z założeniami metodycznymi obowiązującymi w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska. Monitoring należy wykonać nie rzadziej niż raz na 3 lata.	W granicach obszaru	RDOŚ w Gorzowie Wlkp.

Wskazania do dokumentów planistycznych

Tabela 5. Wskazania do dokumentów planistycznych

Dokumentacja planistyczna	Wskazania do zmian w dokumentach planistycznych niezbędne do utrzymania bądź odtworzenia właściwego stanu ochrony siedlisk przyrodniczych oraz gatunków roślin i zwierząt, dla których ochrony został wyznaczony obszar Natura 2000 (Art. 28 ust 10 pkt 5 ustawy o ochronie przyrody)
Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Cybinka	Brak przesłanek do zmian.

Rejestr istotnych zdarzeń w obiekcie od roku 2014

Data	Obiekt	Zdarzenie	Opis
I kwartał 2015	Młodno	Wykonanie jednorazowego usunięcia podrostu drzew oraz nalotu drzew i krzewów	Zabieg wykonano na powierzchni 4,21 ha za pomocą ręcznych narzędzi a powstałą biomasę usunięto z terenu torfowiska. Zabieg wykonał Klub Przyrodników w ramach projektu LIFE11 NAT/PL/423
I kwartał 2015	Młodno	Wykonanie jednorazowego koszenia przygotowawczego	Zabieg wykonano na powierzchni 5,67 ha za pomocą ręcznych narzędzi a powstałą biomasę usunięto z terenu torfowiska. Zabieg wykonał Klub Przyrodników w ramach projektu LIFE11 NAT/PL/423
II kwartał 2015	Młodno	Wstawienie perforowanej rury PCV w tamę bobrową	W celu obniżenia stagnującej wody podniesionej przez tamę bobrową – w jej poprzek zamontowano perforowaną rurę PCV zabezpieczoną koszem stalowym.